

تاریخچه و

قدمت صد ساله

مبارزات زنان

در ایران زمین

ادامه شماره ۳۲۶

آغاز جنبش مشروطه شاهد شرکت بی سابقه زنان در یک جنبش عمده اجتماعی بود. با رشد جنبش، نهادهای دمکراتیک زنان نیز روبه گسترش گذاشت. اگرچه جنبش مشروطه به اهداف خود نرسید، ولی بهر حال در پیش برد و رشد جنبش زنان در ایران بسیار مهم بود. بسیاری از روشنفکران مشروطه خواه به مسئله زنان و سرکوب تاریخی علیه آنان پرداخته و همزمان با تهاجم علیه فرهنگ و مناسبات اجتماعی و فتوالمی، برسمیت شناختن حقوق زنان به یکی از مباحث فعال مطبوعات مترقی تبدیل شد.

ماهنامه قانون که در لندن منتشر می شد در مرداد اوت ۱۲۶۹ خود نوشت: «نصف هر ملت مرکب است از زن، هیچ طرح ملی پیش نمی رود مگر به (مشاورت) زنان. زنی که آدم باشد، به قدر ۱۰۰ مرد عاقل از برای پیشرفت آدمیت مصدر خدمت شود». در جای دیگری می نویسد: «موارد بسیاری وجود دارند که زنان برجسته، صرفاً به وساطت قدرت اندیشه و تعقلشان از مردان روزگار ما پیشی گرفته اند. درک آنان از معنی و مزایای جامعه

قسمت دوم

مبتنی بر آدمیت بسیار فراتر از مردان است». این ابراز نظرها در عصری که زنان در ردیف اشیاء و اموال مردان بشمار می آمدند، عقاید برابری طلبانه را مشتعل می کرد.

همزمان با گسترش انتشار مطبوعات که شاخص پا گرفتن دمکراسی و آغاز عصر نوینی در ایران بود، شرکت زنان در امور اجتماع نیز روز به روز افزایش یافت. بین سالهای ۱۲۸۴ تا ۱۲۹۴، ۳۰ زن روزنامه نگار به خانواده مطبوعات پیوستند و روزنامه های مستقل زنان نیز منتشر شد. این روزنامه ها نقش قابل توجهی در تحریک افکار عمومی، گسترش انقلاب و گشایش به روی زنان داشتند.

حضور زنان در انقلاب مشروطه با پشتیبانی از این انقلاب، کمکهای مالی، برانگیختن احساسات میهن پرستانه در محفلها و شرکت در راهپیمائیهها و حمایت از جنبش آغاز گردید. شوراها و انجمن های مخفی یا نیمه مخفی بمرور در شهرهای بزرگ شکل گرفت و آنان فعالیتهای سازمان یافته ای را برای پیشبرد انقلاب آغاز کردند. فعالیت های زنان که ابتدا اقشار باسواد و آگاه را در برمی

گرفت گسترده شد و اقشار مختلف توده زن ایرانی قدم به عرصه فعالیت گذاشتند.

روزنامه عدالت در شماره ۲۷ خود (تاریخ) درباره نقش زنان در جنبش مشروطه می نویسد: «جناب آقا سید جمال الدین اسدآبادی به درجه ای اهالی را به هیجان آورده که روزی در بین صحبت از وضع پریشانی و ذلت ملت ذکر نموده و گفته: اساس و قوام مشروطیت بی پول نمی شود. باید هر کس بقدر همت خود در این راه بذل مالی نماید. یک مرتبه هیاهونی از طرف نسوان که حاضر بودند برخاسته. زنان فقیر گوشواره خود را به دست گرفته و برای اعانه در این راه مقدس عرضه داشتند. و یکی از مخدرات نیز جناب آقا را مخاطب داشته و گفته: من دو تا پسری دارم هر یکی روزی دو قران مزد می گیرند. بعد از این به دو هزار قناعت کرده و دو قران دیگرش را بهر محلی که مقرر فرمایند بطور یومیه تقدیم می دارم!

مورخ نامی ایران، احمد کسروی، به حادثه ای که در ۲۰ دی ماه ۱۲۸۴ در تهران رخ داد اشاره کرده است: «وقتی که کالسکه شاه بسوی خانه یکی از اعیان در حرکت بود، انبوهی از زنان که در خیابانها راهپیمائی می کردند به سوی او هجوم بردند و کالسکه را مجبور به توقف نمودند. یکی از زنان عریضه ای را به این مضمون خطاب به شاه قرائت کرد: وای به روزی که تاج سلطنت از سرتان و عصای فرمانروائی را از دستانتان بگیرند!

زنان ضمن حمایت از مجلس نوین یاد مشروطه، فعالانه جناحهای محافظه کار را به عنوان نماینده انتخاب شده بودند به مبارزه می طلبیدند. وقتی مجلس تصمیم به تأسیس بانک ملی بدون گرفتن قرض از دول خارجی گرفت، زنان با شوقی فراوان مقادیر زیادی پول تدارک دیدند و حتی جواهرات خود را اهدا کردند. در آذربایجان زنان سلاح بدست گرفتند و در نهضت مقاومت ۱۲۸۷ و ۱۲۸۸ شرکت کردند.